

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ: ОЦІНКА КРЕДИТНОГО РИЗИКУ

Діагностика фінансового стану банків в Україні регламентована відповідними нормативними актами: Закон України “Про банки і банківську діяльність” [1], “Про Національний банк України” [2]. У свою чергу загальні вимоги до визначення фінансового стану банку базуються на підході, що передбачає оцінку ризиків на які наражається банк. Відповідно, ризики на які наражається банк під час своєї діяльності регламентовані - Постановою Правління Національного банку України “Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України” № 361, далі Постанова № 361.

Як результат, згідно Постанови № 361, діагностика фінансового стану банку полягає в аналізі ризиків, який являє собою процес систематизованого оброблення наявної інформації щодо ризиків з метою прийняття управлінського рішення, який зазвичай супроводжується кількісною або якісною оцінкою параметрів ризиків.

З методів, що рекомендуються для аналізу ризиків потрібно відмітити стрес-тестування та аналіз сценаріїв:

- стрес-тестування - метод кількісної оцінки ризику, який полягає у визначенні величини неузгодженої позиції, яка наражає банк на ризик та у визначенні шокової величини зміни зовнішнього фактора - валютного курсу, процентної ставки тощо [4];

- аналіз сценаріїв - метод прогнозування рівня ризику, який полягає в поділі сукупності можливих подій на кілька груп та у визначенні логічної послідовності наслідків для кожної з цих груп [4].

У свою чергу процес стрес-тестування регулюється Постановою Правління Національного банку України № 460 “Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України”, далі Постанова № 460. Проте типового положення організації стрес-тестування, типової програми з цільового виду діяльності банку на даний момент не існує, тобто у банку є можливість формування

повністю власної системи оцінки фінансового стану, що відповідно, згідно чинного законодавства повинна базуватись на професійних судженнях банку, що є результатом відповідного досвіду банку ведення тих чи інших активних операцій [5].

Формалізована модель оцінки фінансового стану банку, що виражена коефіцієнтом імовірності дефолту банку-контрагента міститься лише у Постанові Правління Національного банку України “Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями”, далі Постанова 351 [3].

Регулятор пропонує під імовірністю дефолту (PD) розуміти компонент (коефіцієнт) розрахунку розміру кредитного ризику, що відображає ймовірність припинення виконання боржником/контрагентом своїх зобов'язань, що базується на визначенні класу позичальника та ознаки резидентності для банку.

Банк з метою визначення значення коефіцієнта ймовірності дефолту банку-боржника здійснює оцінку його фінансового стану на підставі даних фінансової і статистичної звітності банку-боржника та з урахуванням інформації щодо [3]: аналізу якості активів і пасивів; стану ліквідності; аналізу прибутків і збитків; виконання банком-боржником зобов'язань у минулому; наданих та отриманих міжбанківських кредитів; щорічного аудиторського звіту; іншої інформації, що може свідчити про наявність ризиків несвоєчасного виконання зобов'язань.

Щодо моделі оцінки фінансового стану банку, регулятор наголошує, що банк розробляє дану модель власноручно.

Загальна економічна модель оцінки фінансового стану виглядає таким чином [3]:

$$Z = \sum_{i=1}^n a_i \times K_i, \quad \text{(Ошибка! Текст указанного стиля в документе отсутствует..1)}$$

де a_i – вага коефіцієнту моделі, $i = \overline{1, n}$;
 K_i^{*} – показник, що входить до оцінки фінансового стану позичальника, $i = \overline{1, n}$.

*) Вільні члени моделі та коефіцієнти періодично оновлюються Національним банком України (залежать від виду економічної діяльності позичальника).

Крім того, згідно Постанови 351, банк здійснює оцінку фінансового стану банку-боржника щомісяця протягом дії договору про надання кредиту на підставі аналізу абсолютних і відносних показників поточної фінансової і статистичної звітності (горизонтальний аналіз) у динаміці, структури активів і пасивів шляхом визначення питомої ваги за окремими статтями в підсумкових даних (вертикальний аналіз) у динаміці щонайменше за останні 12 місяців поспіль, що передують даті оцінки кредитного ризику за кредитом.

Підсумовуючи вище сказане, потрібно зазначити, що використовуючи вітчизняне законодавство не можливо повністю відповісти на такі питання: критерії якісної оцінки фінансового стану банку; яким чином проводити діагностику фінансового стану банку; яка типова специфікація моделі оцінки фінансового стану банку. Відповідно, існуюче законодавство потребує доопрацювання.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7.12.2000 № 2121 – III (зі змінами та доповненнями) // <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон України “Про Національний банк України” від 01.01.2017 № 679-14 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14> - Назва з екрану.
3. Постанова Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями” № 351 від 30.06.2016 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/paran33#n33> – Назва з екрану.
4. Постанова Правління Національного банку України “ Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України” № 361 від 02.08.2004 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04/page> – Назва з екрану.
5. Постанова Правління Національного банку України “Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України” № 460 від 06.08.2009 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної

ради України. – Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0460500-09> – Назва з екрану.